

STULECIE NIEPODLEGŁOŚCI

Dzisiaj dwa satyryczne teksty Juliana Tuwima

EXPOSÉ PANA PREMIERA (1919)

(w oryginale: EXPOSÉ PANA PREZYDENTA; w tym czasie premiera nazywano Prezydentem Rady Ministrów. Był nim Leopold Skulski, inżynier chemik, farmaceuta)

Szanowni panowie!

Obejmując ster władzy państwowej, chciałbym podzielić się z panami, broń Boże – nie władzą, lecz kilkoma projektami, które mam zamiar urzeczywistnić. Panowie! Tak jak polityka jest zew– i wewnątrzna, tak i środki męża stanu bywają wew– i zewnętrzne. Mówię: męża stanu, w zależności od stanu męża tego. Najlepszym środkiem zewnętrznym jest wcieranie – vaselini 70, cali chlorati 35, aetheri sulfurici 20 – pardon, to reminiscencje z przeszłości – mówię wszak o wcieraniu w duszę narodu partyjnotyzmu, mówię o tym, że powinniśmy posiadać wysokie aspirynacje, pozbyć się wszelkich sentymentolów i krzyknąć na całe gardło: vivat farmacja! – pardon: Sarmacja. Mamy na ogół dobre choreskopy, niech więc zadaniem naszym będzie karmienie narodu otuchą – co dwie godziny łyżka stołowa. Ale o jednym pamiętajcie, rodacy: należy zawsze przed użyciem wstrząsnąć. Więc dlatego i ja was chcę wstrząsnąć, zanim was użyję do tego, o co mi chodzi. Nie idzie tu o jakieś superlewatywy... tj. superlatywy w mowie, lecz o nagie fakty. Pierwszym hasłem moim jest: budujcie państwo! Powtarzam: budujcie państwo! Nastąpił w Europie status quo entente, czekamy na uregulowanie rachunku przy odbiorze lekarstwa, przepraszam: na uregulowanie

granic naszych. Czekamy, aż powstanie ta wielka Rosja, która wydała takich mężów, jak Burow i Inoziemcow. Z bolszewikami pertraktować nie możemy, gdyż oni, a właściwie ich komisarze, są bez końca; z Litwą możemy się nie liczyć, bo dzieci i taryby głosu nie mają; Niemców też nie trzeba się obawiać z chwilą, kiedy partia en-de doszła w Polsce do władzy, Niemcy mówią: ende mit Polen – i bardzo są zadowoleni. Zresztą, co do najbliższych sąsiadów, będziemy ich od czasu do czasu popierać, bo im się pranie należy.

Mój poprzednik* zwykł mawiać: pogram sobie w gabinecie, a ja program sobie w gabinecie chcę ułożyć. Chcę dogodzić agrariuchom, chcę za pomocą angielskiego plasterka zalepić dziury w budżecie, chcę także ujednostajnić walutę. Pieniądz nasz jest jako ten księżyc, o którym poeta powiada, że „trzy razy odmienił się w złoty” – a nic się widać, panowie. Lecz gdy ja, mówiąc dalej słowami wieszczą, „na tym pasku rozbiję namioty” – ręczę wam, że skutek będzie znakomity. Nie chcę tylko, abyście mnie poili gorzką wodą niewdzięczności. Mam nadzieję, że nasi wysocy sprzymierzeńcy rozejrzą się w naszych wszystkich postulatach, tak... po stu latach...

A tymczasem będziemy dążyć. Może zdążymy. (...)

* Ignacy Paderewski

RAPORT (1936)

O film, panie ministrze
Obrazili się wachmistrze;
O wiersz, panie generale,
Obrazili się kaprale;
O artykuł w tygodniku –
Ordynansi, panie pułkowniku;
O piosenkę, panie majorze,
Żony sierżantów w Samborze;
W radio była audycja:
Obraziła się policja.
Dalej – studenci
Są do żywego dotknięci;

Dalej, księża z Płockiego
Dotknięci są do żywego.
Następnie szewcy w Kutnie
Obrazili się okrutnie.
Następnie – związek akuszerek
Ma ciężkich zarzutów szereg:
Że to swawolność, frywolność,
Bezczelność, moralna trucizna,
Że w ten sposób zginie ojczyzna!...

... A poza tym – jest w Polsce wolność.

PAUza Akademicka – www.pauza.krakow.pl – tygodnik Polskiej Akademii Umiejętności i środowiska naukowego.

Rada Redakcyjna: Magdalena Bajer, Andrzej Białas, Janusz Limon, Ewa Lipska, Stanisław Rodziński, Piotr Sztompka, Marta Wyka, Jerzy Wyrozumski, Jakub Zakrzewski, Franciszek Ziejka.

Redakcja: Andrzej Białas – redaktor naczelny; Andrzej Borowski, Andrzej Kobos, Marian Nowy – redaktorzy; Adam Korpak, Krzysztof Skórczewski – grafika; Ryszard Otręba – „Galeria PAUzy”; Anna Michalewicz – dyrektor administracyjny; Witold Brzoskowski, Monika Mentel – fotokład; Wydawnictwo PAU – konsultacje.

Adres do korespondencji: Polska Akademia Umiejętności, 31-016 Kraków, ul. Sławkowska 17; e-mail: pauza@pau.krakow.pl

Oczekujemy na artykuły do 6 000 znaków (ze spacjami) i ilustracje w formacie JPEG o rozdzielczości 300 dpi.